Ա. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 247 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1899 2 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1900 (Ն.Տ.)

10 ՓԱՐԱ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃՈՒՂԿԵՒԿԵՍԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պաապ Ալի Ճատտեսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ԶԻ ՏՐՈՒԻՐ
Խմբագրութեան ուղղուած ամէն գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈՏԼՈՅՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԴԱՒԱՌԱՆԴՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը վրէ վերայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը վրէ վերայ
12 ամիսը կանխիկ ֆր. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ կը հրատարակուի աւուրօրեայ։

ՅԱՄԱՔԱՅԻՆ ԵՒՐՈՊԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

1.

Թրանսվալի պատերազմին սկզբնաւորութենէն ի վեր և անկէ ալ առաջ չատերուն ուշադրութիւնը յամաքային Եւրոպայի վրայ դարձած էր, տեսնելու համար թէ ի՞նչ պիտի ընէ ան։

Գործերը միայն մակերեւոյթէն դիտողները, տեսակ տեսակ յախտուռն կարծիքներ դուրս կուտային վայրկենական ապատորութեանց տակ. և ատոնց կ'ընկերանային Անգլիոյ դէմ սխ ունեցողները, և առանց խորհելու վճիռ ալծակողները էն։ Իսկ յստակ դատողութեամբ ընդհանուր արտաքին քաղաքականութեան քիչ մը խորերը տեսնելու կարողութիւն ունեցողները՝ սարքեր կերպով կը խորհէին։

Թրանսվալի և Անգլիոյ միջև տեղի ունեցող պատերազմը ինքնին ինչ հետաքրքրութիւն որ ունենայ, վերջապէս մասնաւոր և առժամանակեայ բան մըն է միայն։ Իսկ Պօէր կամ Անգլիացի չեզոքին բաժինն է սակ հետաքրքրութիւն, և մէկ կամ միւս կողմին համար պըզատանական համակրանք։

Դան չատեր, որոնք Թրանսվալի մէջ կը փնտռեն Ֆաշոտայի վրէժը, Զինական ոհեդ խնդրին լուծումը, Հնգկատանի, Պարսկաստանի և Սուտանի ապագան, և այլն. որոնք միայն Անգլիոյ կործանումէն, այն հռչակաւոր «La fin de l'Angleterre» էն կախում ունին. բան մը որ գրեթէ ամբողջ յամաքային Եւրոպայի բաղձանքն է։ Ֆրանսական առածը «նախ արժանիք և յետոյ բաղձանք» կ'ըսէ։ Նմանօրինակ պարագաներու մէջ աւելի յարմար կ'ըլլայ ըսել, «նախ կարողութիւն և յետոյ բաղձանք», եթէ պարտաւոր ենք ամէն բանէ աւելի յարգել ճշմարտութիւնը, պէտք է իրողութիւնը ընդունիլ և խոստովանիլ իր իսկութեամբը։

Արդ՝ Թրանսվալի պատերազմին յամաքային Եւրոպայի միջամտութիւնը—և ոչ թէ բարեհաճութիւնը, —թէ՛ անհատական ըլլայ ան և թէ հաւաքական, գործը՝ մանաւորութեան հանգամանքէն հանելով, ընդհանրականութեան ասպարէզին մէջ կը մտցնէ, որ բացորոշապէս Անգլիոյ դէմ յամաքային Եւրոպայի պատերազմը ըսել է, ինչ որ չատերուն սիրական բաղձանքն և դադափարն է։ Նպատակ չունինք արդարացնել կամ մեղադրել այդ աշխարհածաւալ բաղձանքը կամ դադափարը. միայն անոնց մինչեւ ո՛ր աստիճան գործադրելի ըլլալուն վրայ կ'ուզենք ըսել ինչ որ ճշմարիտ ըլլալ կը կարծենք, ճիշդ մինչեւ հիմա ըսածնուս պէս, առանց երբէք անախալ ըլլալու յաւակնութիւնն ունենալու։

Անգլիոյ դէմ յամաքային Եւրոպայի պատերազմը, ծովային պատերազմ ըսել է։ Անգլիա՝ յամաքային մեծ տէրութիւն մը չէ, ոտքն պէտք մը չունի. և եթէ յամաքային մեծ տէրութիւն մը ըլլար իսկ, առանց դաշնակցի, Գերմանիոյ, Ֆրանսայի և Ռուսիոյ պէս միլիոնաւոր բանակներ ունեցող տէրութեանց հետ յամաքի վրայ պատերազմելու տղայական յաւակնութիւնը չէը կրնար ունենալ. բան մը որ նոյն իսկ Գերմանիոյ, Ֆրանսայի և Ռուսիոյ համար ալ առդիլ մտքի մը գործ չէը կրնար ըլլալ. այսինքն առանց դաշնակցի առանձին կերպով պատերազմիլ ամբողջ Եւրոպայի ճնշագեալ ատոր միլիոն տուներն դեմ։

Անգլիոյ մեծութիւնը՝ միայն ծովային զօրութեան մէջ է, և ինչ որ յամաքային Եւրոպայի դեմ մինչեւ հիմա բաւական եղած է, կը կարծուի որ այսուհետեւ ալ համեմատաբար այն վիճակին մէջ պիտի պահուի, հակառակ միւս ծովային տէրութիւններու նաւատորմիղներուն յաւելման, որովհետեւ եթէ այնպէս չըլլայ, հաւասարակշռութիւնը կը կորսուի, և հետեւութիւնը կ'ըլլայ Անգլիոյ անկումը։

Արդ, չենք կրնար հասկնալ թէ ո՞ր տէրութիւններն են որ կրնան յաղթել Անգլիոյ ծովային այժը խորտակելու, որով իրաւունք ունենան հրամայել անոր, որ ձեռքը ետ քաշէ Թրանսվալէն և Օրանժէն, և նոյն իսկ Ափրիկեան ծրագրէն և Բարեյոյսի Կրանէն։ Յամաքային Եւրոպայի ծովային զօրութեան առաջնորդութիւնը Ֆրանսայի կոչմն է, և միւս տէրութիւնները՝ Անգլիոյ դէմ չարժելու համար բոլոր յոյսերնին Ֆրանսայի վրայ դրած են։ Երբ նախորդ յօդուածի մը մէջ կ'ըսէինք թէ՝ Անգլիոյ ծովային ուժը, Ֆրանսայի, Ռուսիոյ և Գերմանիոյ միացեալ ծովային ուժէն աւելի վեր բռնելու չանք կ'ընէր, առաւելականութեան խնդրին վրայ մանաւոր դիտողութիւններ եղան. բայց մենք վստահ էինք թէ՝ ընդհանուր տեղեկութիւններուն վրայ հիմնուած մեր այս տեսութիւններուն մէջ ալ, գոյ պակասը ըսած էինք, և ոչ թէ աւելին։ Փիչ մը ժամանակ ետքը, նոյն իսկ այն հակայ ծովային տէրութեան, այսինքն Ֆրանսայի նախորդ ծովային նախարարը և ներկայ մէկ ծովակալը կը յայտարարէին թէ՝ «Անգլիա՝ բոլոր յամաքային Եւրոպայի տէրութիւններուն միացեալ տորմիղներուն դրեթէ հաւասար նաւատորմիղ մը ունի, վասնզը մեծ է, և առանց ժամանակ կորսնցնելու, Ֆրանսայի տորմիղը կազմակերպելու է ետև.»։ Մինչեւ մենք միայն Ֆրանսայի, Ռուսիոյ և Գերմանիոյ նաւատորմիղները միայն բազդատութեան մէջ կը դնէինք Անգլիոյ ծովային զօրութեան հետ, Ֆրանսայի նախարարը՝ որ անշուշտ ալուեսատէն դուրս գանուղներէն չատ աւելի բան գիտէ, անոնց վրայ կ'աւելցնէ նաեւ Իտալիոյ, Աւստրիոյ, Սպանիոյ, Բորթուգալի, Տանիմարքայի, Պելճիոյ, Հոլանտայի, Շուետի և Նուէժի նաւատորմիղները ալ։

Արդ, գործերու այս վիճակը աչքի առջեւ ունենալով պէտք է լրջօրէն խորհիլ և դատել թէ՝ Անգլիոյ հետ ծովային պատերազմի մը համանիշ եղող միջամտութիւն մը ո՞ր աստիճան հաւանական կրնայ ըլլալ։

Զենք ըսեր թէ այդպիսի պատահականութիւն մը անկարելի է. մեր խօսքը միայն հաւանականութեան անհաշիւ բան մը ըլլալուն վրայ է, ինչ որ Թրանսվալի պատերազմէն առաջ ալ ետքն ալ ըսած ենք, և ոչ թէ միայն հիմա։

Երկրորդ հաւանականութիւնն ալ այն է որ, եթէ արտաքին միջամտութիւն մը չպիտի ըլլայ, Թրանսվալի գործը վերջ ի վերջոյ կորսուելու դատապարտուած է, հակառակ Պօէրներու քաջութեան և դիւնաւորական յաղթութեանց։

Չենք կրնար հասկնալ թէ ծովային վաճառականութիւն ունեցող ո՞ր եւրոպական տէրութիւն կամ տէրութիւններ թեթեւ սրտով ծովային պատերազմի մը կը բռնուին Անգլիոյ հետ, երբ այսպիսի պատերազմի մը առաջին հետեւութիւնը պիտի ըլլայ այդ տէրութեան կամ տէրութեանց վաճառականութեան կործանումը։

ԵՐԿԶՈՏՈՒԹԻՒՆԸ

Բ.

Զգացումներու երկչոտութիւնը կամ ապշութիւն. — Երկչոտութիւնը ուրիշին հետ համակրութիւն հաստատելու անկարողութիւնն է. — Այդ անկարողութեան զգացումն է։

Նախորդ յօդուածով մը երկչոտութեան վրայ հեղինակի մը տեսութիւնները պարզելով, կամքին երկչոտութիւնը կամ ձախաւերութիւնը (gaucherie), մտքին երկչոտութիւնը կամ տխմարութիւնը (stupidité) բացատրելէ յետոյ, խոստացանք զգացումներու երկչոտութեան կամ ապշութեան (stupeur) նկատմամբ գրել։ Սրտին կամ զգացումներուն երկչոտութիւնը կամ ապշած վիճակն ալ վերոյիշեալ երկչոտութիւններուն պէս երկու ձեւ ունի. ապշածութիւնը մերթ զգացման կատարեալ բացակայութիւնն է, մերթ հակառակ զգացումներու մէկ խառնակութիւնը։ Արդարեւ զգացումներն ալ մարդուս գաղափարներուն և արարքներուն նման կազմաւորուելու պէտք ունին։ Եւ ինչպէս դանդաղ և թանձր միտքեր կան որոնք իրենց գաղափարները չեն կրնար ճշդել կամ կարգաւորել, սիրտեր ալ կան որ տաք չեն և եռանդ չունին, բացուիլ չեն գիտեր, կամ եթէ բացուին, չեն գիտեր իրենց զգացումները յարմարցնել, ներդաշնակութեան դնել և ապրելի ընել զանոնք։ Ուստի, ինչպէս տեսանք, մտքի երկչոտութեան տիպար մըն էր Ամիել ալ զգացումներու երկչոտութեան մէկ տիպարն է։ Ամիել ապշածութեան երկու ձեւերն ալ գիտցած է և նկարագրած, գուցած է բաւական բացատրելու համար խորին ապշութիւնը, բնութեամբ անսահմանելի այն վիճակը, որ է զգացում և գաղափարէ դատարկ գիտակցութիւնը։

Երկչոտին այս կատարեալ ապշածութիւնը անչօփափելի և խուսափող վիճակ մըն է, զոր Ամիել նուրբ վերլուծութեամբ մը ճշդել ուզած է։ Այս խորին ապշութենէն զատ երկչոտը կէս ապշածութիւն մը ունի, որ զգացումներու ելեւէջներէն առաջ կուգայ։ Անեցած յափշտակութեան (extase) մէջ իրը թէ կորուսած երկչոտն զատ կայ նաեւ երկչոտը, որ մտնուած է իրարու հակառակ յուզումներու, գորս ո՛չ կը մերժէ ո՛չ ալ անձնատուր կ'ըլլայ անոնց, և չի կրնար ընտրութիւն մը ընել անոնց մէջ։ Արդարեւ կարծելու չէ որ սիրտը միշտ անմիջապէս կը գտնէ իր ճամբան. սիրտն ալ իր անձկութիւններն ունի, ինչպէս միտքը իր տարակոյսները. երբեմն կը չուարի, կը խառնվի և կը զարմանայ։ Եթէ երկչոտը իր յուզումներուն անձնատուր չըլլար, անոր համար է որ չի կրնար անոնց ներկայ հրապոյրը զգալ, և այդ հրապոյրը վերջը միայն կ'իմանայ երեւակայութեամբ կամ յիշելով։ Այս տեսակ երկչոտը ոչ թէ սիրտ չունի, այլ եթէ կարելի է սա բացատրութիւնը գործածել, սրտի ներկայութիւնը չունի՝ մտքի երկչոտին պէս որ մտաց արթնութիւնը կամ ներկայութիւնը չունի։ Խոյին չգիտի պատասխանել կամ թէ անճահ կերպով պիտի պատասխանէ իրեն նկատմամբ ցոյց տրուած բարեկամութեան և ատելութեան հանդէպ, նախապէս չգիտի հասկնայ ինչ որ իրմէ կ'ուզուի և ինչ որ ինքը կը զգայ։ Գիտէ սակայն սիրել և ատել, բայց կը սիրէ և կ'ատէ մտածմամբ. երեւակայութիւնը և սիրտը կամաց կամաց կը տաքնան։ Երկչոտը իր զգացումներէն ալ լաւ մը չի կրնար որոշել, չի գիտեր ճշդիւ թէ՝ ինչ բանի կը ցանկայ, ինչ կ'ուզէ. չի գիտեր իսկ թէ կը ցանկայ կամ թէ կ'ուզէ։ Ուստի բնաւ իր մղումներուն չի հետեւիր և եռքն ալ անոնց հետեւած չըլլալուն վրայ կը զարմանայ։ «Միշտ խուսափած եմ, կ'ըսէ Ամիել, այն բանէն որ զիս իրեն կը քաշէր, և կռնակս դարձուցած եմ անկէ, ուր ներքնապէս երթալ ուզած եմ։»

Մէկ խօսքով երկչոտութիւնը մարդուս տարբերներուն, դաղափարներուն և զգացումներուն կազմալուծութիւնը կամ անկատար կազմակերպութիւնն է։

∴ Երկչոտը թերեւս նախ և առաջ ինքնիրեն դէմ է իր ձախաւերութեան, ապշութեան և անոնց իրեն պատճառած անհանգստութեանց համար. սակայն երկչոտութիւնը մասամբ ալ ուրիշներէն գալով իրեն, պէտք է փընտռել թէ ո՞ր արտաքին պատճառները մարդուն մէջ այդ վիճակը առաջ կը բերեն։ Այդ պատճառները գտնելու համար, բարձրանալու է ամէն ընկերութեան հոգեբանական ծագման, այսինքն համակրութեան։ Համակրութիւն ըսելով հասկնալու է հոս ոչ թէ անձի մը ուրիշ անձի մը համար տածնցած սէրը, այլ այն ջղային հոսանքը, որ սեռնք, որ մէկ անհատէն դէպի միւս անհատը կը տարածուի, և այնպէս մը կ'ընէ որ մէկը հակազդեցութեամբ կը զգայ միւսին բոլոր յուզմունքները։ Ըստ հեղինակին՝ մենէ ամէն ոք բնազդօրէն կը ձգտի իրեն հետ ապրող անձերու կերպին յարմարելու, անոնց րրածներուն նմանը ընելու, անոնց զգացումներուն յարելու և անոնց գաղափարները ընդունելու։ Արդ՝ երկչոտը բնութեամբ անընդունակ է ընկերական մագնիսացման չի կրնար իր ընկերոջ, զգալու կերպերը թօթափել, չի գիտեր ուրիշին վրայ ինքզինքը ձեւել։ Աւելի քիչ գիտէ ուրիշին վրայ ներել, ուրիշները իրեն նմանցնել, իր զգացումները, իր խորհուրդները անոնց անցընել։ Ուրեմն ո՛չ կրնայ ուրիշներուն համակրութիւն չհիլ, ո՛չ ալ կրնայ ուրիշներուն հետ համակրութիւն հաստատել։ Այս կրկնակի անկարողութեան գիտակցութիւնն ունի, կը տատապի տակէ, և այդ է ահա իր ցաւը։ Երկչոտութեան ամէն տեսակները ո՛րչափ ալ իրարմէ տարբերին, որչափ ալ իրարու հակասական երեւան, համակրութեան վերոյիշեալ տհամանաւ կը բացատրուին։ Այսպէս չատ լաւ կրնանք բացատրել թէ ինչո՛ւ համար մարդս փոփոխակի բազմութեան մը մէջ և մինակ մէկ հոգւի դիմաց, օտարներու առջև և ծանօթներու քով երկչոտութիւն մը կ'ունենայ։ Բազմութիւն մը տարբեր անձերէ բաղկացած ըլլալով, մարդ կը զգայ ատոնց ամենուն հետ համակրութիւն գոյացնելու անկարելիութիւնը, որովհետեւ այն պատճառներն իսկ որոնցմով համակրելի պիտի ըլլայ մէկ մասին, հակակիր պիտի ընեն զինքը միւս մասին։ Նաեւ բազմութիւն մը մասամբ անծանօթ անձեր կը պարունակէ, որոնց հետ չօշափման կէտերը, հաղորդակցութեան միջոցները կը պակսին կամ կը փնտռուին։

Աւելր հակառակ՝ ինչո՞ւ համար արդեօք մարդ բազմութեան մէջ չի նեղուիր և մէկ հոգւի դիմաց կը չուարի։ Անոր համար որ այն ատեն մարդ կը համակերպի բազմութեան հետ վերիվերոյ և տարտամ համակրութեան մը ունենալու, մինչդեռ գլուխ գլխի տեսակցութեան մը մէջ կ'ուզէ որ կատարեալ համակրութիւն մը պատահի և կը հասկնայ զգացումներու և խորհուրդներու այդպիսի նոյնութիւն մը ստեղծել տալու դժուարութիւնը։

Վերջապէս եթէ երբեմն ծանօթ անձերէ, նոյն իսկ մտերիմներէ կ'երկչոտի մարդ, ճիշդ անոր համար է որ խելքը կը հասնի թէ՝ ո՛ր աստիճան դժուար է՝ անոնց և իր միջև համակրութիւն մը հաստատել, անոր համար է որ չափած է անոնց և իր գաղափարներուն և զգացումներուն մէջ կեցած վիհը։ Նաեւ շատ յաճախ կը պատահի և շատ բնական բան մըն է ծնողաց և զաւակներու մէջ երկչոտութիւն մը։ Այդ երկչոտութիւնը որ արտաքուստ ընտանութեամբ եզակի խօսքով և այլն աքօղուած է, գրեթէ միշտ խո-

րական է և երբեմն երկու կողմն ալ յաւ պատճառելով զգալի կ'ըլլայ․ որովհետև կերպով մը համակիրիլը իրար սիրելէ աւելի դժուար։

Համառօտելով յայտնենք նաև որ․ խելացիները և անխելքները փոխխակի երկչոտութիւն կը պատճառեն մեզի, որովհետև իմացական անհաւասարութիւն, արգելք կ'ըլլայ համակրութեան․ Մեզմէ խելացի եղողները չենք կրնար կամ չենք կարծեր թէ պիտի կարենանք հասկնալ․ մեզմէ նըւազ խելացի եղողներուն ալ չենք կրնար կամ չենք կարծեր թէ պիտի կարենանք ինքզինքնիս հասկցնել տալ։

Միևնոյն պատճառաւ բարձր խօսակցութիւնները և ամփոփ խօսակցութիւնը հաւասարապէս կը տառապեցնեն մեզի․ առաջինները այն կարգի խօսակցութիւններ են ուր գաղափարներու և զգացումներու փոխադարձ համաձայնութիւն մը իրականացնելը շատ դժուար է․ երկրորդին մէջ այդ համաձայնութիւնը գոյանալու քանակ իսկ չունի, որովհետև գաղափարներու և զգացումներու ճշմարիտ փոխանակութիւն մը բնաւ տեղի չունենար։

Սուր կամ տեւական հիւանդութեանց պէս երկչոտութիւնն ալ կամ իբր անցողական նոպայ(accès) կը բըռնէ և կամ կը հիննայ և բնաւորութիւն կ'ըլլայ։ Սովորաբար մարդ իր երկչոտութեան վրայ մտածելով է որ կատարեալ երկչոտ մը կ'ըլլայ։ Գիտնալով իր երկչոտիլը, կը վհատի, կը ձգէ ինքզինքը իր ցաւին, կամ անոր դէմ կը մաքառի այն աստիճան անճարպիկ կերպով, որ զայն աւելի կը ծանրացնէ։ Այս մտածող երկչոտին գիտակցութիւնը չար աչքի մը պէս է․ ինչպէս որ ուրիշի ակնարկէն պիտի շուարէր, այնպէս ալ ինքն իր վրայ ակնարկ մը ձգած ժամանակ կը շուարի։ Ուրեմն մտածութիւնը երկչոտութիւնը կը զարգացնէ, զայն արդարացնելու կ'ելլէ, շատ անգամ կը քօղարկէ և անոր սկզբնական բնութիւնը կը փոխէ։ Դրութեան վերածուած կամ մտածող երկչոտութեան այս ձևը ընդարձակօրէն պարզած է հեղինակը, և իմաստասէր ու գրագէտ անձնաւորութիւններու առանձնացող, մենասէր, վիպական և տարօրինակ բնաւորութիւնները երկչոտութեան այս վիճակով բացատրած է։ Բայց այդ վիճակին ենթակայ եղողներուն վրայ չխօսած, հարկ է նախ սուր երկչոտութենէ բռնուող պերճախօս անձերու, փաստաբաններու քանի մը օրինակներ յիշել։

ՅՈՎԴ․ Ե․ ՄԱՍԻՍ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԱԼԻ ՄԻՋԵՒ

Ո՞Վ Է ՅԱՆՑԱՒՈՐԸ
ԼՈՐՏ ԼԱՆՍՏԱ՞ՈՒՆ ԹԷ ԼՈՐՏ ՈՒՈԼԶԼԻ

Անգլիական Ծինկօ թերթ մը, որ ասկէ մէկ քանի ամիս առաջ անգլիական ազգին մէջ որոմ կը սերմանէր Անգլօ-Թրանսվալեան պատերազմ մը յառաջ բերելու համար և պատերազմասէրն Չէմպըրլէնի օգնական էր, իր դեկտ․ 29 թիւին մէջ կարևոր հարցում մը կ'ընէ․—«Ո՞վ է յանցաւորը, Լորտ Լանստա՞ուն թէ Ուոլզլի։

«Բոլոր աշխարհը, կ'ըսէ նոյն թերթը, կը զարմանայ թէ Թրանսվալի խաղաղիկ և ազատ երկրագործներուն հետ կռուի բռնուելնէս քիչ ետքը ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ 750 անգլ․ սպայ և զինուոր կը սպաննուին, 3,500 հոգի կը վիրաւորուին, 3000 հոգի գառնուկի պէս ինքզինքնին Պօէրներուն ձեռքը գերի կը թողուն, 14,000 հոգի Լէտիսմիթի, Քիմպըրլի և Մէյֆէքինկի մէջ կը պաշարըկուին, և 45,000 հետևակ զինուորներ Պըլըր, Մէթիւըն, Կէյթաքր, Հոնթր և Ֆրէնչ զօրավարներուն նման քաջազաներուն հրամանին տակ՝ ամէն կէտերու մէջ չարաչար կը յաղթուին Պօէրներուն կողմէ։ Ասոր պատճառը շատ դժուար չէ գտնալ։ Գլխաւոր և ամենապարզ պատճառը սա է թէ մեր զօրքերը Հրեասնիի կողմէ շատ տկար են, թէ շնորհիւ Սըր Մայքըլ Հիքս Պիչի կծծիութեան՝ ռազմամթերքի փոխադրութեան համար հարկ եղած ջորիները և վակոնները պատերազմի դաշտը հասած չեն, թէ շնորհիւ պատերազմական նախարար Լորտ Լանստաունի և ընդհ․ հրամանատար Լորտ Ուոլզլիի անմտութեան․ հեծեալ և կորովի թշնամիին դէմ հետևակ զօրքերու գունդեր ղրկուեցան այնպիսի երկիր մը ուր ամենէն աւելի պէտք կար հեծելազօրքի․ Շատ երկար պիտի ըլլայ թուել մեր գլխուն եկած յաջորդական փորձանքներուն բազմաթիւ պատճառները, են․ են․։ Գալով մեր պատերազմական պաշտօնատան, սա շարունակ կը ճգնի խաբել ժողովուրդը։ Լորտ Լանստաունի կուսակիցները, որոնք ամէնքն ալ ոչ-զինուորականներ են, յանցանքը ընդհ․ հրամանատար լորտ Ուոլզլիի վրայ կը ձգեն, և կ'ըսեն թէ՝ այդ վերջինը անգլիական բանակին դիրքը խիստ փայլուն ցուցուցած էր պատերազմական նախարարին և դաշլիճին միւս անդամներուն։ Լորտ Ուոլզլիի բարեկամներն ալ կը պատասխանեն թէ՝ Անգլ․ բանակին ընդհ․ հրամանատարը իր բոլոր զօրութեամբ աշխատած է, և թէ լորտ Լանստաուն և Սըր Մայքըլ Հիքս Պիչ միշտ փափաքած են զայն իրենց լուծին տակ անցընել, են․ են․։ Այդ երկու կուսակցութիւններն ալ աղէտին բոլոր պատասխանատուութիւնը Պ․ Չէմպըրլէնի վրայ կը ձգեն, ըսելով թէ պահպանողական դաչլիճին սկզբունքներէն չեղած է։ Մենք կը կարծենք թէ՝ ժողովուրդը ուղիղը պիտի գտնէ և պիտի դատապարտէ կամ լորտ Լանստաունը կամ լորտ Ուոլզլին և կամ Սըր Մայքըլ Հիքս Պիչը։ Կը պահանջենք որ այս երեքն ալ պաշտօնէ հանուին և անոնց տեղը աւելի կարող անձեր կարգուին»։ Ծինկօ թերթը այս խօսքերով կը ճգնի արդարացնել Պ․ Չէմպըրլէնը։ Ուրիշ թերթ մըն ալ որ Չէմպըրլէնի ոխերիմ թշնամին է, դաւաճան, վատ, կը կոչէ զայն։ «Այն արիւնկզակ մարդն էր որ, կ'ըսէ յիշեալ թերթը, վերջերս քիչ մնաց Ֆրանսայի նման ազնիւ ազգի մը հետ կռուի բըռնուիլ պիտի տար մեզ, և պատուհասներ պիտի բերէր մեր գլխուն։ Պէտք չէ այդ մարդը պաշտօնի վրայ թողուլ։ Թող որ Չէմպըրլէն անուն անձը իշխանութեան գլուխը կը գտնուի, վասնզի եղեք որ ամէն տեսակ սաստիկ փորձանքներու ենթակայ պիտի ըլլանք։»

Նամակագիր մը անգլ․ թերթի մը մէջ կ'ըսէ․ «Մինչև հիմա պատերազմական պաշտօնատան մէջ գործերը խիստ գէշ վիճակ մը ունեցան։ Շնորհակալ ըլլանք լորտ Լանստաունի, որ իր նշանաւոր դանդաղութեամբ կրցաւ գոնէ 60-70,000 զօրք ղրկել Հարաւ․ Ափրիկէ։ Ի՞նչ պիտի ընէինք եթէ նախորդ պատերազմական նախարար Սըր Քէմպըլ Պէնըրմէն պաշտօնի վրայ գըտնուէր։ Վստահ եմ որ ցարդ հազիւ 10,000 զօրք ճամբայ ելած պիտի ըլլային Անգլիայէ »

ՏԷԼԱԿՕԱՅԻ ԾՈՎԱԾՈՑԸ․—Վէճ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջև․—Երէկուան հեռագիրը ծանուցած էր թէ Գերմանական Բունտէսրաթ շոգենաւը Անգլիացիներու կողմէ բռնուելով Տէլակօայի ծովածոցին մէջ, Տիւրպան տարուած է։ Ասիկայ դիւանագիտական վէճի մը պատճառ եղած է Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջև։ Նորագոյն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարար կոմս Պիւլով բացատրութիւն պահանջեր է այս մասին։ Գերման մամուլը բուռն կերպով կը բողոքէ Անգլիացիներու այս ընթացքին, զոր բոլորովին անիրաւ կը նկատէ։ Տէլակօայի ծովածոցին խնդիրը մեծ վէճի առարկայ է այժմ։ Լոնտոնէ կը ծանուցանեն թէ՝ Լիզպոնայի անգլիական դեսպանը զեկուցումներ ըրեր է Փորթուկալի կառավարութեան, Լորէնցօ-Մարքէզի ճամբով Թրանսվալ ռազմամթերք մտցուիլ թոյլ տրուելուն համար։ Փորթուկալի նախարարը խոստացած է պատասխան տալ։ Անգլեցիք քաղաքագէտներ խորհուրդ կուտան Անգլիոյ՝ գրաւել նոյն ծովածոցը, վերջ տալու համար այս խնդրութիւններուն։ Բայց անգլ․ կառավարութիւնը հակառակ է ասոր, միջազգային չփոթութիւններէ վախնալով։ Եւ սակայն կ'աւելցնեն թէ՝ հրահանգ տուեր է Մոզամպիքի նեղուցը գտնուող յառաւուղակ-մարտանաւերուն՝ կրկնապատկել իրենց աչալուրջ հսկողութիւնը։ Լոնտոնի լրագիրները կը ծանուցանեն թէ՝ Տէլակօայի ծովածոցին մասին բանակցութիւնները վերսկսեր են Անգլիոյ և Փորթուկալի միջև։ Զափաւոր թերթերը ի մէջ այլոց Ուեսթմինսթըր Կազէթ ստոյգ է թէ՝ հաւաստեր են թէ Տէլակօայի ծովածոցին գրաւումը միջազգային օրէնքի բռնաբարում և յիմարութիւն կը նշանակէ, մինչ Եւրոպա այնքան հակակիր զգացումներ կ'արտայայտէ Անգլիացիներուն նկատմամբ։ Միւնիխի Ալկէմայնէ Ցայթունկ թերթը երկար յօդուած մը կը նուիրէ նոյն խնդրոյն։ Գերմանիոյ մէջ կը կարծուի որ՝ եթէ Անգլիա գ տի Փորթուկալի հետ Տէլակօայի ծովածոյին մասին, պիտի գտնուին ուրիշ տէրութիւններ, որոնք ստիպուած պիտի ըլլային միջամտել։ Ռուսական Ռօսիա կը կարծէ թէ՝ Եւրոպա մէկ օրէն միւսը անգլիական զօրքերու Լօրէնցօ-Մարքէզ ցամաք հանուելուն պէտք է սպասէ, որով այն աստիճան պիտի բռնաբարուի Ափրիկէի այս ծովեզրին չէզոքութիւնը, որ ատիկայ կրնայ իր ապագայ գործողութեանց հիմը ընել։ Ռուս թերթը կը հարցնէ թէ՝ ի՞նչ պիտի ընէ Եւրոպա այս պարագային։ Պիտի համակերպի՞ չէզոքութեան այս բռնաբարման, եւ եթէ Փորթուկալ, որ դրամի պէտք ունի, ու և է հատուցման մը փոխարէն գործելու ազատութիւն տայ Անգլիոյ, ի՞նչ ընդունելութիւն պիտի ընէ այսպիսի համաձայնութեան մը։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մէջ, Պօէրներուն ի նըպաստ շարժումը կը տարածուի։ Նիւ-Եորքի և բոլոր մեծ քաղաքներուն մէջ գումարումներ կազմակերպուեր են անցեալ շաբթու, Ամերիկեան ժողովուրդին համակրութիւնը յայտնելու համար Պօէրներուն։ Նիւ-Եորքի մէջ առաջադրուած էր աւչի օրը (կիրակի) միթինկ մը գումարել երաժշտական Ակադեմիային մէջ։ Այդ գումարումին մէջ պիտի հաւաքուէր հինգ միլիոն տոլար, որ Քրիւկէր նախագահին տրամադրութեան տակ պիտի դրուէր։ Հազարաւոր երիտասարդներ կամաւոր կը գրուին Թրանսվալ երթալու, և կը հաստատուի թէ՝ կամաւորներով լեցուն երկու նաւեր մեկնած են արդէն Նիւ-Եորքէն։ Ստոյգ է մէկ քանի ծովապատակ նաւեր պատրաստուած են որպէս։ Ամերիկայի մէջ հանրային կարծիքը այն աստիճան ուժգնութեամբ կ'արտայայտուի ի նպաստ Պօէրներուն, որ անգլիական գործակալներ, որոնք անգլ․ բանակին համար կամաւորներ կ'արձանագրէին, ստիպուեր են իրենց գրասենեակները փակել։

ՀԱՊԷՇԱՍՏԱՆԻ Մենելիք թագաւորը կ'երևի թէ անակնկալ մը կը պատրաստէ անգլիացիներուն։ Ինքը որ արդէն քաղաքական աշխարհին մէջ բոլոր անցած դարձածին հետաքրքիր է, ուշադրութեամբ կը հետևի Թրանսվալի պատերազմին բոլոր երեւոյթներուն։ Եգիպտական թերթ մը կ'ըսէ թէ՝ Մենելիք թագաւորը հիմա կատարելապէս համոզուած է թէ՝ ո՛ր աստիճան վտանգաւոր է իրեն, Հարաւ․ Ափրիկէի մէջ անգլ․ փառասիրութեան դէմ կանգնուած միակ խոչընդոտին վերնալը․ և թէ Անգլիա եթէ միանգամ ընդ միշտ տէր ըլլայ Թրանսվալի, այնուհետև իր բոլոր ճիգը պիտի թափէ Հապէշաստանի դէմ։

Ի՞նչպէս փախաւ Պ․ Վինստըն Չըրչիլ։—Ասկէ առաջ գրած էինք թէ՝ Մորնինկ Բոսթի պատերազմի թղթակից Պ․ Վինստըն Չըրչիլ Պօէրներուն կողմէ գերի բռնուելով Բրեդորիա տարուած էր։ Մորնինկ Բոսթի մէջ կը կարդանք թէ՝ այդ թղթակիցը վերջերս յաջողեր է խոյս տալ Թրանսվալի մայրաքաղաքէն, և Տէլակօայի ճամբով Տիւրպան վերադարձեր է։ Լօրէնցօ-Մարքէզ դեկտ․ 21 թուով գրած իր մէկ նամակին մէջ, Պ․ Չըրչիլ, իր փախուստին ատեն կրած թշուառութիւններուն մէկ նկարագրութիւնը կ'ընէ։ «Ամսոյս 12ին, կ'ըսէ թղթակիցը, կէս օրէն ետքը Թրանսվալի պատերազմական նախարարը ինծի ծանոյց թէ՝ խիստ քիչ յոյս կար որ ազատ արձակուիմ, ուստի որոշեցի փախչիլ։ Նոյն գիշերը Բրեդորիայի Սթէյթս Սգուլ բանտէն խոյս տալ պատէն վեր մագլցելով․ մինչ պահակները քիչ մը անդին գացած էին։ Բանտէն մեկնելէս ետքը քաղաքին փողոցներուն մէջ բաւական ատեն պտըտեցայ առանց ծպտած ըլլալու, սակայն Պօէրները ուշադրութիւն չըրին ինծի։ Բաւական դժուարութիւն կրելէ ետքը, յաջողեցայ Տէլակօա գացող շոգեկառքի մը մէջ նետուելով ածուխի պարկերու տակ պահուըտիլ։ Ճամբան չորս հինգ անգամ շոգեկառքը խուզարկուեցաւ։ Փախուստս իմացուած էր։ Հինգ կասկածելի անձեր ձերբակալուեցան։ Վրաս հաց չունէի և շիշի մը մէջ հետս քիչ մը ջուր առած էի, որով պապակս հազիւ կրնայի անցընել։ Շոգեկառքը տեղ տեղ կանգ առած ատենը վար ցատկելով քարերու տակ անօթի ծարաւ կը սպասէի մինչև որ նորէն ճամբայ ելլէր շոգեկառքը, որուն բեռնաբարձ վակոններուն մէջ կը պահուըտէի։ Վեց օրուան տաժանելի ճամբորդութենէ մը և սոսկալի թշուառութենէ ետքը ողջամբ Տէլակօա հասայ։ Վիճակս շատ ծանր է, տկար եմ, բայց ազատ։»

Անգլ․ եկեղեցի մը այրած,— Անցեալ չորեքշաբթի գիշեր Հալէպի մէջ բուռն հրդեհ մը ծագելով, այրեցուցեր է անգլ․ Ս․ Յովհ․ Միրտիչ եկեղեցին, որուն մէջ հանգիստ պաշտօն պիտի կատարուէր Հարաւ․ Ափրիկէի պատերազմին մէջ մեռնող անգլ․ զինուորներուն հոգւոյն համար։ Զրանկիւններուն բոլոր ջանքերը անօգուտ եղեր են, և բոլոր նուիրական առարկաները պատկերները, դրամարկղը և երգեհոնը այրեր են։ Վնասը 150,000 ֆր․ եղած է, որ վճարուելու է ապահովագրական ընկերութեան մը կողմէ։

ԱՖՂԱՆՍՏԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԵՌՈՒՍ ՄՐՑԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ․—Գերման գնդապետ Եորք ֆոն Վարթէնպուրկ կոմսը վերջերս բանախօսութիւն մը արտասաներ է գերման կայսեր ներկայութեանը։ Այս բանախօսութեան մէջ, գնդապետը խօսելէ ետքը Աֆղանստանի մէջ Անգլեռուս պատերազմի մը կարելիութեան վրայ, բաղդատութիւնը կ'ընէ Անգլիոյ և Ռուսիոյ ոյժերուն, որոնք ի հանդէս պիտի բերուին այս ապագայ պատերազմին մէջ։ Գնդապետը նմանապէս քննելով երկու բանակներու նպատակակէտները, կը յայտէ թէ երբ Ռուսերը Հէրադը գրաւեն, Անգլիացիներն ալ Քանտահարը պիտի գրաւեն, և մեծ կռիւը պիտի մղուի Քապուլի (Աֆղանիստանի մայրաքաղաքը) գրաւման համար։ Այս պատահականութեան միջոցին, մեծ կարևորութիւն պիտի ունենայ դերը Աֆղաններուն, որոնք կրնան 37000 զօրք ոտք հանել։ Սակայն ապահովարար Աֆղանստանի գրաւման համար ըլլալիք կռիւներէն առաջ դիւանագիտական բանակցութիւններ տեղի պիտի ունենան, որոնց մէջ ալ ով որ յաղթական ելլէ, ամէն չահ պիտի ունենայ պատերազմ հրատարակելու։ Էմիրը դիւրաւ պիտի մխիթարուի Հէրադի քան Քանտահարի կորուստին համար։ Գնդապետը կ'եզրակացնէ թէ Քապուլի մէջ Ռուսերու ներկայութիւնը մեծ վտանգ մը պիտի ըլլայ Հնդկաստանի համար։

—Թայմզի Վիեննայի թղթակիցը կ'իմանայ թէ՝ բաւական թուով Ռուս զօրքեր ղրկուած են Աֆղանստանի սահմանագլխուն վրայ։

ՎԱՐՇԱՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ՝ տեղւոյն կուսակալին հրամանով, մէկ քանի Բոլոնիացի բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ ձերբակալուեր են, ապստամբական մեքենայութիւններու մէջ գտնուած ըլլալնուն համար։

ՎԻՔԹՈՐԻԱ թագուհին անցեալ հինգշաբթի Ուինտսորի պալատէն մեկներ է, Հուէյթ կղզիին մէջ անցընելու համար կաղանդը։

Մ․ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՏԱՆԸՄԱՐՔԱՅԻ միջև բանակցութիւնները յաջող կերպով կը շարունակուին, Անթիլեան կղզիներուն մէջ Տանըմարքայի ստացուածքները Ամերիկայի թողլու մասին։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ, Չեհ ազգութեան պատկանող վիշապազօրքերու տասնապետ մը՝ 3 տարի, զինուոր մը մէկ ու կէս տարի և ուրիշ 3 զինուոր մէկ մէկ տարի բանտարկութեան դատապարտուեր են, վերջին դէպքերու ատեն Չեհ ցուցարարներու մասնակցած ըլլալնուն համար։ Չեհ լրագիրները անիրաւ կը նկատեն դատարանի այս վճիռը․ և դատապարտեալներուն ներում շնորհուիլը կը խնդրեն։

ՏՄԱՐԷՄՊԵՐԿ ԻՇԽԱՆԸ, որուն Գերմանիա հասնիլը և ձերբակալուիլը ծանուցած էր երէկուան հեռագիրը, արդէն հսկողութեան տակ եկած էր․ կ'ըսէ Նոյէսթէ Ցայթունկ։ Գաղթային զինուորական ատեանը ասկէ առաջ զինքը երեք տարի բերդարգելութեան դատապարտած և սպաներու ցանկէն ալ անունը ջնջել որոշած է եղեր։ Բայց կայսրը այս պատիժը խիստ թեթև գտնելով, անոր նորէն Զինուորական Ատեանի մը առջև դատուիլը հրամայեր է։

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ ՄԸ ծագեր է Պերլինի Հօրբէ մեքենաներու գործարանին մէջ։ Կորուստը ահագին է։ 6,000 գործաւորներ անգործ կը մնան։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

«ՀԱՐՑՈՒՄ ՄԸ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ» խորագրով հետևեալ նամակը ստացած ենք։

«Հայ․ Առաքելական եկեղեցին կ'ընդունի՞ ՍԻՆՈԴ բառին ընդարձակ առումով նշանակութիւնը, և իբր այն՝ անոր որոշումներն ալ, իբրև գերագոյն հեղինակութենէ բղխած որոշում։

«Օրթոտոքս եկեղեցւոյ չափին ու կշռին վրայ յարմարցուած Պալաժէնիան՝ որ Ս․ Էջմիածնի Հայրապետական իրաւասութեան առջև պատուար մը քաշած է, այդ բառը կը գործածէ իրեն հասկցած ու իմացած առումովը, այն է, անոր վճիռն անվիճելի, և կաթողիկոսին այդ վճիռն հաստատող ստորագրութիւնը, կամ թէ ըսենք, մակագրութիւնն ալ անդառնալի։ (Եթէ գործին գայ։)

«Մինչդեռ Հայ․ Առաքելական եկեղեցին Սինոդ բառը չընդունելէն զատ, ոչ իսկ անոր գոյութիւնը կրնայ ըմբռնել, և այս տեսութեամբ ինչ որ է Թուրքիոյ Ս․ Պատրիարքին նախագահութեամբ կազմուած Կրօն․ Ժողովը Կ․ Պոլսոյ Պատրիարքարանին մէջ, նոյնն է Սինոդ ըսուած ժողովը—բառախաղութիւն—Ս․ Հայրապետին նախագահութեամբ Ս․ Էջմիածնի մէջ ի Ռուսաստան։

«Արդ, քանի որ Թուրքիոյ Կրօն․ Ժողովը կրօնական խնդրոյ մէջ հեղինակութիւն չունի․ այլ միայն իրաւասութեան իրաւունք, բնական հետևութեամբ Ս․ Էջմիածնի Սինոդը բառը փոխելով, իր որոշումը չի կրնար իբրև գերագոյն ատեանէ բղխած հեղինակութիւն, անվիճելի հռչակել։ Ուրիշ բան է որ կնճռոտ խնդիրներու մէջ կը դիմէ Ս․ Հայրապետին՝ որ ամէն ապագայ պատասխանատուութիւն իր վրայ առնելով՝ ելից հնարք մը կը գտնէ թէութեամբ և ոչ թէ վճռաբար։

«Այս տեսութեամբ ուրեմն Ս․ Հայրապետին դիտողագրին պատասխանելու իրաւունքը Պատկ․ Կրօն․ Ժողովին թողլով, կը մնայ մեզ գիտնալ թէ՝ «քան զՍինոդն Սինոդական» յորջորջումը ի՞նչ առումով ընդունիլ պէտք է։ Ընդունի՞նք ՍԻՆՈԴ բառին Ընդհանրական ժողով նշանակութիւնը — ինչպէս կ'իմաստաւորուի—, թէ կրօն․ ժողովոյ պէս կրօնական խնդիրներու վրայ հսկելու պաշտօնն ունեցող եկեղեցական հարց գումարում մը։» Գ․ Գ․

(Ծ․ Խ․ Նամակագիրը կարևոր խնդիր մը կը յուզէ իր այս նամակովը, և հետևաբար իրաւունք կուտայ մեզի, կարծիք մը յայտնելու խնդրոյն վրայ։ Ստոյգ է որ մեր մէջ ոմանք Սինոդ ըսելով եկեղեցական և կրօնական խնդրոց մէջ վճիռ արձակելու ձեռնհաս բարձրագոյն մարմին մը ըմբռնած

են ։ Ասիկայ բոլորովին սխալ է . որովհետեւ Սինոդին պալամէնիայի համեմատ կազմակերպութիւնը՝ կը հակառակի Հայ . Եկեղեցւոյ ոգւոյն . Նամակագիրը լաւ բացատրած է այդ կէտը . բայց մենք պիտի ըսենք որ կը սխալի երբ Էջմիածնի Սինոդը կը բաղդատէ կեդր . կրօն . ժողովոյ հետ . որովհետեւ կրօն . ժողովոյ կազմակերպութեան ձեւը և ընտրութեան եղանակը Հայ . Եկեղեցւոյ ոգւոյն և աւանդութեանց շատ աւելի կը համապատասխանէ քան թէ Սինոդինը , եւ պարզ «բառախաղութիւն» մը չէ եղածը . ուրեմն՝ ամուսնական հարցին նման հանրային բնութիւն ունեցող խնդրոյ մը մէջ , կրօն . Ժողովը աւելի ձեռնհասութիւն կրնայ ունենալ որոշում տալու , քան թէ Էջմիածնի Սինոդը ։ Նամակագիրը կը սխալի երբ կը կարծէ թէ Ս . Հայրապետը իր «քան զՍինոդն Սինոդական» բացատրութեամբը , դիտողութիւն կ՚ուղղէ կրօն . Ժողովին ։ Ընդհակառակն Ն . Ս . Օծութիւնը գովելի գտած է կրօն . ժողովոյ ուղղութիւնը , ու իր այդ բացատրութիւնն ալ վերագրելի է սովորական զուարթ ոճին և սրախօսութեան , որուն համար կրօն . Ժողովը փոխանակ զգածուելու , ընդհակառակը գոհութիւն և շնորհակալութիւն յայտնած էր Ս . Հայրապետին , որ ինքնաբերաբար և կրօն . Ժողովը կանխելով , ուզեց թումբ մը կանգնել հաւանական անտեղութեանց և ծայրայեղութեանց դէմ , զգացնելով խընդրոյն կարեւորութիւնը և կնճռոտութիւնը ։ Եկեղեցական կարեւոր խնդիրներու մէջ վճիռ արձակելու ձեռնհաս ժողովը Կաթուղիկոսին նախագահութեամբ գումարուած եպիսկոպոսական ժողովը կրնայ ըլլալ , ոչ թէ Սինոդը ։)

ԴԱՂԱՏԻԱՅԷ պաշտօնական նամակ մը հասած է Պատրիարքարան , որով կը խնդրուի եպիսկոպոս տեղապահի մը առաքումը ։ Այս խնդիրը Ս . Պատրիարք Հօր կողմէ յանձնուած է Խառն Ժողովին , որ հարկաւ օր մը այս կարգի խնդիրներուն ալ նկատողութեան առնելու համար նիստ պիտի ընէ . ապրողը կը տեսնէ ։ Դաղատիոյ մէջ Հայերու բնակակից եղող բոլոր քրիստոնեայ ժողովուրդներն ալ ունին իրենց եպիսկ . առաջնորդները . բայց Դաղատացիք գիտե՞ն արդեօք թէ՝ որ և է եպիսկ . մը տեղապահական պաշտօնով վիճակ չի կրնար ղրկուիլ . եթէ իրենք ունին պէտք եղած միջոցները , թող առաջնորդական ընտրութիւն կատարեն և իրենց լեզուէն հասկցող եպիս . մը թող առաջնորդ ընտրեն ։ Զարմանալի բան է որ Դաղատացիները 23 տարի շարունակ առանց առաջնորդի անցընելէ յետոյ , հիմայ ալ փոխանակ այդ առաջնորդական ընտրութիւն պահանջելու , եպիսկ . տեղապահ մը կ՚ուզեն ։ Իրենց վարդապետ-տեղապահները ի՞նչպէս կ՚ալլին . հարցուցած փնտռած ունի՞ն օր մը ։ Ջենք կարծեր , ինչպէս չենք հաւատար նաեւ որ Դաղատացիներու այս ընթացքը մտացի մարդերու գործեր ըլլան ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ տարեգլխոյ առթիւ Ս . Պատրիարք Հայրը երէկ 100է աւելի ծանօթ օտարազգիներու և Ֆրանսացի կրօնաւորներու այցետոմսեր ղրկելով Նոր Տարին շնորհաւորեց ։

ԱԿՆԱՅ որբանոցի Հոգաբարձութիւնը միախորհուրդ չի գործեր եղեր . ոմանք կ՚ուզեն որբանոցի շէ՛նք մը բարձրացնել Ս . Կոզմոս-Դամիանոս եկեղեցւոյն քով . այս շէնքը 200 լիրայով հազիւ կը շինուի և բնակութենէ հեռի է ։ Մեծամասնութիւնը , սակայն , կը փափաքի քաղաքին մէջ տուն մը վարձել և հոն պատսպարել իր քիչուոր որբերը ։ Այս վերջին կերպը շատ բանաւոր կը նկատենք . ի՞նչ հարկ հարիւրաւոր լիրաներ ծախսել շէնք մը բարձրացնելու համար , որ օր մը գուցէ ամայութեան պիտի պատապարուի , որդէն դրամը ո՞ւր է որ ։ Այս առթիւ նոյն հոգաբարձութեան անդամներէն մին դիտողագիր մըն ալ ղրկած է Ս . Պատրիարք Հօր և կը բողոքէ իր անդամակիցներուն դէմ , որոնք առանց իր գիտակցութեան անօրինութիւններ կ՚ընեն եղեր , և տեղեկագիրը պատրաստելով կը ստորագրեն ու կը ղրկեն պաշտօնէութեանց ։ Կը լսենք թէ Ակնցի ազգային մըն ալ տարբեր դիտողագիր մը մատուցած է Ս . Պատրիարք Հօր . որ անշուշտ նկատողութեան պիտի առնուի . և պատշաճ կարգադրութեամբ վերջ պիտի տրուի այս Ակնայ Որբանոցի խնդրոյն ։ Շատ ցաւալի իրականութիւն մըն է որ մինչեւ հիմա չյաջողեցանք համակիր զգացումով վարել ո և է պաշտօն , և անձնական խնդիրներով վնասել ազգին և ընդհանուրին օգտին ։ Մանաւանդ որ այս որբանոցները անձնական ատելութեանց ասպարէզ ըլլալու համար չեն բացուած ։ Մեծ անխոհեմութիւն պիտի ըլլայ , որբերու ապագան խղդել , մահացնել այնպիսի դիտողագիրներու և շնչին ու ճղճիմ խնդիրներու մէջ ։

ՍՂԵՐԴԻ տեղապահէն և ուրիշ գաւառներէ հասած խնդրագիրներ ի այդ իմաստով հեռագիրներ Ս . Պատրիարք Հօր կողմէ ներկայացուած են ձեռնհաս իշխանութեան ։ Այս խնդրագիրներու պարունակութիւնը բարձրագոյն ուշադրութեան արժանացած ըլլալով , այս շաբթու վերջնական կարգադրութեան կը սպասուի ։

ՍԿԻՒՏԱՐԷՆ կը գրեն մեզ . — «Կիրակի առաւօտ Տ . Գէորգ եպիսկ . Երէցեան Թաղ Խորհրդոյն հրաւէրովը Սկիւտարի Ս . Խաչ եկեղեցւոյն մէջ Ս . Պատարագ մատոյց , և քարոզով մը նկարագրեց հաւատքին դերն ու պաշտօնը և ազդեցութիւնը ։ Եկեղեցական արարողութիւններէն ետքը թափօրով առաջնորդուեցաւ Ս . Խաչ վարժարանը . ուր հոգեհանգստեան յատուկ աղօթք կատարուեցաւ ի հանգիստ հոգւոյ Տ . Յակոբոս Սերովբեան Պատրիարքի , որ հաստատած է Ս . Խաչ երկսեռ վարժարանները» ։ Ռ-դ

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Երէկ Գատըգիւղի մէջ հանդիսաւորապէս տեղի ունեցաւ առաջնակարգ փաստաբան Վռամշապուհ էֆ . Մանուկեանի պսակադրութիւնը ընդ Օր . Աղաւնի Գալփաքճեանի ։ Վռամշապուհ էֆ . Մանուկեան , իր անձնական արժանիքովը և անքննադատելի ուղղամտութեամբը հանրային համակրութիւնը գրաւած է , և այդ պատճառաւ անձնապէս ներկայ գտնուողներէ զատ , շատերն ալ հեռագիրներով և նամակներով շնորհաւորած էին նորապսակ ամոլը ։

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Երէկ Լատինացւոց Նոր Տարի ըլլալով , Բարիզի սակարանը գոց էր ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(Այս առտուան)

ԱՍՏԻՃԱՆ . — Սանիյէի աստիճան տըրուեցաւ Էվգաֆի պաշտօնատան ծախքի ճիւղին արձանագիրչ Սալիհ էֆ.ի ։ Սալիսէի աստիճան՝ Պետական Խորհըրդոյ քաղաքային ճիւղին միլազիմ ձէլալէտտին պէյի ։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ . — Գ . կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Պետական Խորհըրդոյ պաշտօնաթղթերու միւմէյյիզ Իպրահիմ պէյի ։

ՎԵՀԱՊԵՏՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ . — Վեհ . Սուլթանը Լատինացւոց Նոր Տարւոյ առթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղեց Եւրոպայի վեհապետներուն ։

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ Դեսպանախորհուրդին Օսմ . պատուիրակ Պետական Խորհրդոյ անդամ Թուրխան փաշա և Արտաքին գործոց պաշտօնատան ընդհանուր քարտուղար Նուրի պէյ Լա Հէյ հասեր են ։

ՌՈՒՍԻՈՅ Ներքին գործոց նախորդ նախարար Պ . Կորէմիքին , առջի օրը մայրաքաղաքս հասնելով այցելեց Ռուս դեսպան Պ . Զինովիէվի ։ Դեսպանը ընկերակցութեամբ իր բարձրաստիճան հիւրին , երէկ առտու Մեծ-կղզի երթալով այցելեց Երուսաղէմի նախկին Պատրիարք Տ . Նիքոտիմոսի ։

ՍԵՒ ԼԵՌԱՆ իշխանը Գ . կարգի Տանիլոյի պատուանշանը նուիրեց ծովակալ Հիքմէթ փաշայի ։

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅ առթիւ անգլիական , իտալական , աւստրիական և ուրիշ դեսպաններ ընդունելութիւններ կատարեցին երէկ առտու ։

ՀԻՒՊԱՏՈՍԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ . — Աւստրօհունգարական կառավարութիւնը Տրապիզոնի հիւպատոս անուանած է Պ . Հայնրիհ Փոն Հոյցինկէր ։ Աղեքսանդրիոյ հիւպատոս՝ Պ . Ռիւտոլֆ Վոտիանէր ։ Երուսաղէմի հիւպատոսական փոխանորդ Պ . Անդոն Շաֆրաթ ։ Դահիրէի հիւպատոսարանի քարտուղար՝ Պ . Ժիւլիուս Փոն Սմերցքի ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան մէջ երէկ առտու Նոր Տարւոյ առթիւ փայլուն ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ ։ Մայրաքաղաքիս ֆրանսական գաղթականութեան Ա . Երեսփոխան Պ . Ռէյ բանախօսութեան մը մէջ ի վեր հանեց ժթ . դարուն մէջ Ֆրանսայի ըրած յառաջդիմութիւնները ։ Խօսեցաւ Մեծն Նաբոլէոնի և անոր զօրապետներուն վրայ ։ Յիշեց նշանաւոր գիտունները , փիլիսոփաները , գրագէտները , ճարտարագէտները են . են . , և անոնց գործերը ։ Մաղթեց որ ֆրանսական ազգը Ի . դարուն մէջ ալ նմանապէս առաջնակարգ դիրք մը գրաւէ , են ։

ԿԱՅՍ . ՀՐԱՄԱՆՈՎ հանգուցեալ Վիթալիս փաշայի այրի կնոջ ամսաթոշակ մը պիտի յատկացուի ։

ՀՐԴԵՀՆԵՐՈՒ ԴԷՄ . — Պետական Խորհուրդը հրդեհներու դէմ ձեռք առնուելիք միջոցներու մասին նոր ծրագիր մը պատրաստելու վրայ է ։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅԻՆ հաշիւներու տետրակները և Իսքենտէրուն ղրկուած յանձնաժողովին տեղեկագիրը վեհ . Սուլթանին ներկայացուած են ։

ՌԱՄԱԶԱՆԻ ամիսը այսօրուընէ կը սկսի , երէկ Շապան ամսոյն վերջին օրը ըլլալուն համար ։

ԹՈՒՐՔԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ առեւտրական դաշնագիր մը կնքուելուն մասին ֆրանսական դեսպան Պ . Քոնսդան հրահանգներ առած է իր կառավարութենէն , ինչպէս գրած էինք երէկ առտու ։ Այս դաշնագրին ծրագրին երկու պատճէններէն մէկը Բ . Դրան մատուցեցաւ ։ Արտաքին գործոց պաշտօնատան ձեռքով , իսկ միւսը ֆրանսական կառավարութեան՝ դեսպանատան միջոցաւ ։ Վերջերս ելլող կայս . Իրատէ մը կը հրամայէ որ յիշեալ դաշնագիրը որոշուած պայմաններով կնքուի ։

ՕՏԱՐ ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆ . — Սելանիկի , Իզմիրի և Պէրութի մէջ հաստատուած գերմանական նամակատուները այսօրուընէ սկսեալ ամէն տեսակ նամակներ կ՚ընդունին ։

ՀՐԵԱՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ . — Թուսճուգի մէջ վերջերս չարագործ մը ձերբակալուեր է , որ քաղաքին Հրեայ բնակիչներուն սպառնական նամակներ գրելով կը ստիպէր զանոնք քաղաքէն գաղթելու ։ Հաստատուած է որ այս հակահրէականը Պուլկարիոյ մէջ ամէն տեղ մեղսակիցներ ունի եղեր ։

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍ . ԱՄՈՒԼԸ . — Աթէնքի Էսդիա լրագիրը անհաւանական լուր մը կուտայ , ըսելով թէ Գերմանիոյ Կայս . ամոլը յառաջիկայ ամսոյ մէջ Ճենովայէ Պիրէէն պիտի երթայ ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ . — Ճենովայէ Սէրվէթի ուղղուած նամակ մը կ՚ըսէ թէ նոյն քաղաքին նաւահանգստին մէջ խարսխող Օսմ . և Հելլենական զրահաւորներու նաւաստիներուն միջեւ նաւարշաւ մը տեղի ունեցեր է վերջերս ։ Օսմ . զրահաւորին կողմէ արձակուած ռումբով մը արշաւին նշանը տրուեր է ։ Երկու բարեկամ պետութեանց նաւաստիները հաւասար ճարպիկութեամբ թիավարեր են ։ Նախ երկու կողմի մակոյկներն ալ մէկ գծի վրայ ընթացեր են , սակայն կամաց կամաց Օսմ . նաւաստիները իրենց Հելլէն ընկերները անցեր են ։ Նոյն միջոցին ծովեզերքին և Հելլէն զրահաւորներու վրայ շարուած Հելլէն նաւաստիներ «կեցցէ՛ Թուրքիա» աղաղակեր են , և երկու պետութեանց զրահաւորներն ալ թնդանօթի հարուածներով ողջուներ են Օսմանցի նաւաստիներու յաղթանակը ։ Բարեպատեհ զուգադիպութեամբ մը նոյն օրը Վեհ . Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին օրուան հանդիպեր է , որով հանդէսներուն աւելի փայլ տրուեր է ։ Իրիկունը Օսմ . զրահաւորին մէջ մեծ պաշտպահանդէս մը տրուեր է ։ Ճենովա գտնուող Հելլէն զրահաւորները ծովակալ Քրիէզիսի հրամանին տակ գտնուող Բսարա , Հիտրա և Սբեցցա զըրահաւորներն են , որ Թուլոնէ կուգան ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ . — Նէօյէ Ֆրայէ Բրէսսէ լրագիրը Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկէ առնելով կը ծանուցանէ թէ՝ Պոլսոյ ռուսական դեսպանատունը կայս . կառավարութեան դիմումներ պիտի ընէ Պաթումի և Տրապիզոնի միջեւ երկաթուղի գիծ մը շինելու համար ։

ԽԱՂԱՐԱՆՆԵՐԸ . — Կ՚ըսուի թէ Գատըգիւղի Նաւամատոյցին վրայ գտնըւող սրճարանին մէջ բազմաթիւ անձեր բախտախաղ կը խաղան և . . . կը կորսնցնեն ։ Ոստիկանութեան ուշադրութեանը կը յանձնուի այս խնդիրը ։

ԲԱՐԱՓՆԵՐԸ . — Ասկէ առաջ գրուած էր թէ՝ Ղալաթիոյ քարափը փլչելու վտանգի մէջ ըլլալով մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուած էր զայն քննելու համար ։ Արդ , այս յանձնաժողովին անդամները , Գէորգ էֆ . Արսլանեան , Սէրվիչէն էֆ . , գնդապետ Խալիլ պէյ , և Պ.Պ . Վալօրի , Տարանկօ և Րիվէ անցեալ երկուշաբթի , երեքշաբթի և չորեքշաբթի օրերը Ղալաթիոյ քարափը ուշի ուշով քններ են ։ Ծովային պաշտօնատան լուղորդներն ալ երեք օր շարունակ քարափին յատակը զններ ու քններ են , սակայն փլչելու բնաւ վտանգ մը չեն տեսեր ։ Վերոյիշեալ յանձնաժողովը Հանր . Շինութեանց պաշտօնատան ներկայացուցած իր տեղեկագրին մէջ կ՚ըսէ թէ՝ սխալ են քարափին փլչելու հակամէտ ըլլալը ծանուցանող զանազան զրոյցները ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ դասախօսութիւններուն մէջ մէկ քանի փոփոխութիւններ մտցնելու համար գերմանացի Տքդ . Րիտէրի կողմէ պատրաստուած ծրագիր մը կայս . պալատ մատուցուած է ։ Այս ծրագրին համաձայն Բժշկ . Նախապատրաստական վարժարանը հինգ դասարաններ պիտի ունենայ . որոնցմէ երեքը առաջուան պէս Չէնկէլքէօյ պիտի մնան , իսկ միւս երեքն ալ Հայտար Փաշայի նոր շէնքը պիտի փոխադրուին ։ Բուսաբանութեան , տարրաբանութեան , բնական պատմութեան դասերը և գերմաներէն պիտի աւանդուին ։ Ուսումներու յայտագիրը փոխուած է ։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ Դ . երեսին մէջ Շէթայ-նի հագուստի վաճառատուններուն ծանուցումը ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲՐԵԴՈՐԻԱ , 31 դեկտ . — Մաֆըքինի մօտ տեղի ունեցած կռիւի մը մէջ գերի բռնուած 3 Անգլիացիներ կը պատմեն թէ՝ իրենց պետը , հազարապետ (°.) Պատէն-Բաուէլ կորսուեր է կռիւին մէջ ։ Լորտ Սալըզպըրիի սղան՝ լորտ Էտուըրտ Սէսիլ , և լորտ Չարլս Բէյվըրնտիչ Պէնթինէք վիրաւորուեր են ։ Պօէրները յարձակում մը ըրեր էն , գրաւելու համար անգլ . խոշոր թնդանօթ մը . բայց ծանր կորուստներ տուեր են ։ (Կը կարծուի թէ՝ այս հեռագիրը կ՚ակնարկէ այն կռիւին , որ ծանուցուած էր երէկուան Բրեդորիայի հեռագրին մէջ ։ Այս վերջին հեռագրին մէջ մէկ քանի սխալներ կային ։ Կռիւը տեղի ունեցած է Մէյֆըքինկի մօտ գտնուող Մալօբօի մէջ , և ոչ թէ Պասութօլէնտի Մալօթօին մօտ ։ Կռիւին մասնակցող անգլ . զօրքերը Մէյֆըքինկի զօրքերն էին , և ոչ թէ Մէյֆթէնկի , որ կը գտնուի Պասութօլէնտի մէջ ։)

ՌՈՏԷՐՏԱՄ (Հոլանտա) . — Տեղական թերթ մը արտօնուած է Օրանժի երկրին Լա Հէյի դեսպան տոքթ . Միւլէրի կողմէ անհիմն հռչակելու այն լուրը թէ՝ Օրանժի երկրին Պօէրները կասկածելի դիրք մը կը բռնեն Թրանսվալի Պօէրներուն հանդէպ ։ Օրանժի Երկրին Խորհրդարանը միաձայնութեամբ կ՚ընդունի թէ՝ Թրանսվալի կողմէ օտարականներուն տրուած ընտրական իրաւունքը բաւականէն աւելի էր , և որոշած է օգնել Թրանսվալի՝ Անգլիոյ դէմ պատերազմած միջոցին ։ Օրանժի երկրին խորհրդարանին միակ բաղձանքն է պահպանել երկու հանրապետութիւններուն անկախութիւնը ։

ՔԷՅԲ-ԹԱՈՒՆ . — Արեւմտեան Վիքթօրիայի (Բարկլայ) անգլ . բանակետղին մօտ դեկտ . 28ի իրիկունը ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Անգլ . զօրքերուն և Պօէր ջոկատի մը միջեւ , որ կը կարծուի թէ երկաթուղին աւրշարկել կ՚ուզէր ։

ԼՈՆՏՈՆ . — Քիմպըրլիի բնակիչները նոր տարւոյ առթիւ շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեցին Վիքթօրիա թագուհիին , որ պատասխանելով իր հիացումը յայտնեց նոյն քաղաքին քաջ պահապան զօրքերուն , և իր ցաւակցութիւնը՝ զօրքերուն ունեցած անխուսափելի կորուստներուն համար ։

— Գերմանական Պընտէսրաթ շոգենաւուն մէջ , որ Անգլիացիներու կողմէ Տէլակօայի ծովածոցին մէջ գրաւուեցաւ , կային Գերմանացի 3 սպայ և 20 զինուոր , որոնք դիտաւորութիւն ունէին Պօէր բանակին մէջ ծառայելու ։ Պաշտօնական տեղեկութեանց նայելով այդ շոգենաւը գրաւուած պիտի պահուի , մինչեւ որ Տիւրպանի մէջ՝ յատկապէս գրաւուած նաւերու համար կազմուած դատարանը իր վճիռը տայ ։

ՊԵՐԼԻՆ . — Տասնեհինգ Սլաւներ ալ արտաքսուեցան Էրֆուրդէն՝ իրենց ազգայնութեան պատճառաւ ։

ՀՌՈՄ . — Ումպէրթօ թագաւորը ընդհանուր ներում շնորհեց քաղաքական յանցաւորներու և լրագրական յանցանօք դատապարտուածներու ։

ԲԱՐԻԶ . — Բարձրագոյն Ատեանին մէջ , այսօր , Պ . Կէռէն , իր ինքնապաշտպանութիւնը ներկայեց , նախատալից խօսքեր ուղղելով ծերակուտականներուն ։ Ընդհ . դատախազը ծանր պատիժ մը պահանջեց անոր նկատմամբ ։

ՎԻԵՆՆԱ . — Սերպիոյ Աղեքսանդր թագաւորը այս առտու մեկնեցաւ . առանց պաշտօնական արարողութեան ։

— Պաշտօնաթերթը այս առտու հըրատարակեց լրագիրներու դրոշմաթուղթերը վերցնելու օրինագիծը , Աւստրիոյ-Հունգարիոյ վաւերացեալ առժամայ պիւտճէն , ինչպէս նաեւ կայսերական հրամանագիր մը՝ պետութեան զանազան տուրքերու մասին . հետեւաբար Աւստրիոյ – Հունգարիոյ առժամեայ պետական պայմանագիրը կարգադրուած է ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ , 1 Յունվ . — Անգլ . զօրքերը սաստկապէս կը ռմբակոծեն Քոլէնսոյի Պօէր ամրութիւնները ։

ՀՌՈՄ . — Իտալիոյ կառավարութիւնը 1 առ հարիւր աւելցուց զանձատումներու տոկոսը ։

ՄԱՏՐԻՏ . — Խորհրդարանը վաղը պիտի սկսի ելմտացոյցի վիճաբանութիւնը ։

— Նախարարաց Խորհուրդը ընդունեց Սպանեւամերիկեան առեւտրական դաշնագրին 34 յօդուածները ։

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Անցեալ օր հանդիպեցայ Վանեցի պանդուխտ երիտասարդի մը . որ Սուրհանդակի քանի մը թիւերը կը ծրարէր խնամով ։ Հետաքրքրութիւն ունեցայ գիտնալ այդ թերթերը ծրարելուն նըպատակը , մինչ ուրիշներ մանրավաճառին կամ հէլվաճիին պիտի ծախէին տասը փարայի փոխարէն ։

Թող ներուի մեզ ըսել որ յիշեալ երիտասարդը գաւաթը տասը փարայի սուրճ և հինգ փարայի ջուր ծախելու գործով կը զբաղի , և այսպէս Կ . Պոլսոյ մէջ ընտանիք մը պահելու ծանր հոգին ենթակայ էր թէեւ , սակայն գիտցած էր իր չարաչար աշխատութեան արդիւնքէն բաժին մը յատկացնել իր մտքին ալ սնունդը մատակարարելու համար ։ Ու կը կարդար Սուրհանդակը ամէն օր կանոնաւորապէս բաժանորդ ըլլալով զայն ։ Բայց փոխանակ մտածելու թէ այդ թերթերու հաւաքածոն օր մը հէլվաճիին ծախելով պիտի կրնար ստանալ իր վճարած բաժնեգընոյն գէթ մէկ քառորդ մասը , — բան մը որ շատ բարեկեցիկ ընտանիքներ կը գործադրեն տնտեսագիտութիւն համարելով այդ թուղթերու վաճառումը — ընդհակառակն շաբաթական թղթա-

տարի ծախքն ալ յանձն առնելով, Սուլթանդակի վեց թիւերը կանոնաւորապէս ամէն շաբթու կը ղրկէր Վանի կարմիւտ թաղի ազքատ Սրբանոյին։

Ահա՛ բարեգործութիւն մը որ որքան ալ փոքր թուի իր նիւթական տեսակէտով, այնքան մեծ է իր բարոյական նշանակութեամբը. մանաւանդ յաչս անոնց, որոնք մարդոց ստամոքսին սընունդ հայթայթելու պէտքին չափ անհրաժեշտ կը նկատեն անոնց մտքին ալ սնունդ հայթայթելը, և թերևս այսօր նուազ հացի կարօտ մարդիկ ունենայինք գաւառները, եթէ անոնք ժամանակին պէտք եղած մտքի պաշարը ամբարած ըլլային։

Թերևս չափազանց պահանջկոտ նըկատուինք եթէ առաջարկենք որ գաւառային ազքատ գպրոցներու և որբանոցներու համար յատկապէս բաժնեգին վճարելով լրագիրներ ուղարկուին — ինչ որ այնքան սովորական է օտար ազգերու մէջ— բայց կը կարծենք խիստ համեստ պահանջ մը բրած ըլլալ թելադրելով որ ուրիշներ ալ յիշեալ երիտասարդին բարի օրինակին հետևելով իրենց ստացած լրագիրները խնամքով ղրկեն զանազան կարօտ դպրոցներու, վստահ ըլլալով որ իրենց այդ փոքր զոհողութիւնը հարիւրաւորներու մտքի զարգացման պատճառ կրնայ ըլլալ։

Բէր— ԽՕՍՆԱԿՑԻՆ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ոստոսւղոյի բարեսէր ազգայինք ըստ իւրեանց բարի սովորութեան 238 քաշ ոսխ, 92 քաշ Նուշխանո, սխտոր և բակլա, 170 քաշ պուլկուր։ Եավրուեան Խագուլեան ընկերութիւն՝ ըստ սովորութեան 6½ քաշ թէյ, Ս. Դ. Պարտիզպանեան էֆ. ըստ սովորութեան 600 պրակ սիկառի թուղթ, Ա. Թոգամըլեան էֆ.՝ գրավաճառ, Մամուրեան էֆ.ի յոբելեանին առթիւ 45 օրինակ զանազան գրեանք։ Օրիորդ Նւգինէ Մանուկեան 12 հատ ամերիքան չապիկ՝ բարեպաշտուհի Տիկին մը 3½ քաշ պանիր և 1 հատ ոչխար։ բարեսէր Տիկին մը ձեռամբ դերձակ Մանուկ աղայի՝ 12 զոյգ բամպակեայ գուլպա։ Պաղտասար էֆ. Տէյիրմէնճեան՝ 1 պարկ ալիւր, Բարեսէր տիկին մը Ոստոսղոցի՝ 6.40 մետր գունաւոր կտաւ. Բարեսէր եկեղեցական մը՝ 5 հատ քթան գտակ։ Կարապետ էֆ. Կէօզիւմեան երկաթավաճառ՝ 1 կըտրուած ոչխար, Բարեսէր ոմն՝ մէկ կըրօսա կօշկի ներկ։

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութիւն կը յայտնէ նաև հետևեալ սփոփիչ արհեստաւորաց, որք իրենց բարի սովորութեան համաձայն անցեալ ամսոյ մէջ եւս երկիցս Հիւանդանոց այցելելով անձնուիրաբար աճիլած են պատսպարեալները, և որք են՝ Գումգաբուէն սափրիչաց պետ Ցաբութիւն աղա, նոյն թաղէն Փիլիպպոս և Տիգրան աղայք, Բարմադ Գաբուէն Խըրիրեան Մ. Ցակոբ աղա, Սամաթիայէն՝ Ալիքսան, Միր ճան, Մ. Համբար, Պետիկ, Երմոզինէ և Կարապետ աղայք,

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան Հնդոց.

Ատենապետ — Վ. Ատենադպիր

Գ.Ի. ԷՄԼՐԷՆԵԱՆ — Տ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅ

առթիւ եթէ կ'ուզէք ձեր նուէրները ճաշակաւոր և աժան գնել, հաճեցէք դիմել Պոլիս, Պին Պիր Չէշիտ վաճառատունը։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH & MERCANTILE
ՆՈՐԹ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1800 ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	13,959,969	» »
1898ի հասոյթը	2,954,793	» »

NORTHERN INSURANCE COMP
ՆՈՐԹԸՐՆ ԻՆՇՈՒՐԸՆՍ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1836 ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	5,303,700	» »
1898ի հասոյթը	1,129,500	» »

Այս ընկերութիւնք հաւաքաբար իրենց ընծայած բացարձակ վստահութեան հակայ դրամագլխի և պահեստի գումարաց տեսակէտով հրդեհի դէմ ապահովագրութիւններ կ'ընդունին շէնքերու, կարասեաց, վաճառքի եւն. ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ, ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ, ԶԱՆ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԱՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ։

ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՏԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ

Մինչ այժմ հրդեհի փասուց համար վճարուած գումար ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ Անգլիական ոսկին կ'անցնի։

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

MARITIME INSURANCE Co.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500,000, ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ՏՍՄ. ՈՍԿԻ 110,000

Այս ընկերութիւնն եւս չոգենաւաց եւ առագաստանաւաց մէջ բեռցուած ապրանքներն և գրամածրարներն ինչպէս նաև ամենամեծ թղթատարով ուղղարկուած իրեղէնները խիստ չափաւոր և օգտակար պայմաններով կապահովագրէ։

Մանրամասն տեղեկութեանց համար յարգոյ հասարակութիւնն կը հրաւիրուի դիմել առ ի գործակալութիւն,

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՅ, Գ. Ց. ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ.— ՂԱԼԱԹԻԱ ՄԷՀՄԷՏ ԱԼԻ ՓԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 22

ՌՕՍԻԱ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի կայս. հրովարտակով արտօնեալ։
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերպուրկ։
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37։
Ապահովագրութեանց ճիւղեր՝ ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ։
Քննիչ ընկերութեան յարկեւոր
Ա. ՀԻՒՍՍԻՒՆ

1898 տարւոյն մէջ գանձուած ապահովագրին 34,775,462 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 121,765,333 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է աւելի 164,172,000 »

(Ղալաթիա, Բանքալար փողոց)
Գլխաւոր գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ԼԻԲԵՐԹ

ՍԻՆԿԵՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԵՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատեայ տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են. և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրոմ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Արևելքի մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝

Բերա, Շիշլի ճամբայ, Կալաթա—Սէրայի դիմաց։ Կալաթա, Սինկէր խան, Թիւնէլին ետեւ, և Թրամուէյի կայարանին դիմաց։ Պոլիս, Սուլթան-Համամ թիւ 2, և Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի սթասիոնին դիմաց թիւ 13։

Կեղծերէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է։

Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ ՕՐԱՑՈՅՑԸ հրատարակուած է, ամէն անգամ չահեկան յաւելուածներով։ Կը ծախուի Ղալաթիոյ և Պոլսոյ թղթավաճառանոցները և գրատուները։ Կը գտնուի նաև հայաբնակ թաղերու ծխավաճառներուն քով։ Կեդրոնատեղին է յօրինողին գրատունը, Զաքմաքճըլար թիւ 64։ Գիները 2, 3, 5, 7½, 12½ և 20 ղշ.։ Կազմի տեսակները՝ լաթ, ոսկեզօծ, կաշի, թաւիշ, եւն.։

Շատ գնողներուն մեծ զեղչ։ Առանց զեղչի՝ փոստի ծախքը գրատան վրայ է։ 6—3

ՄԵԾ ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

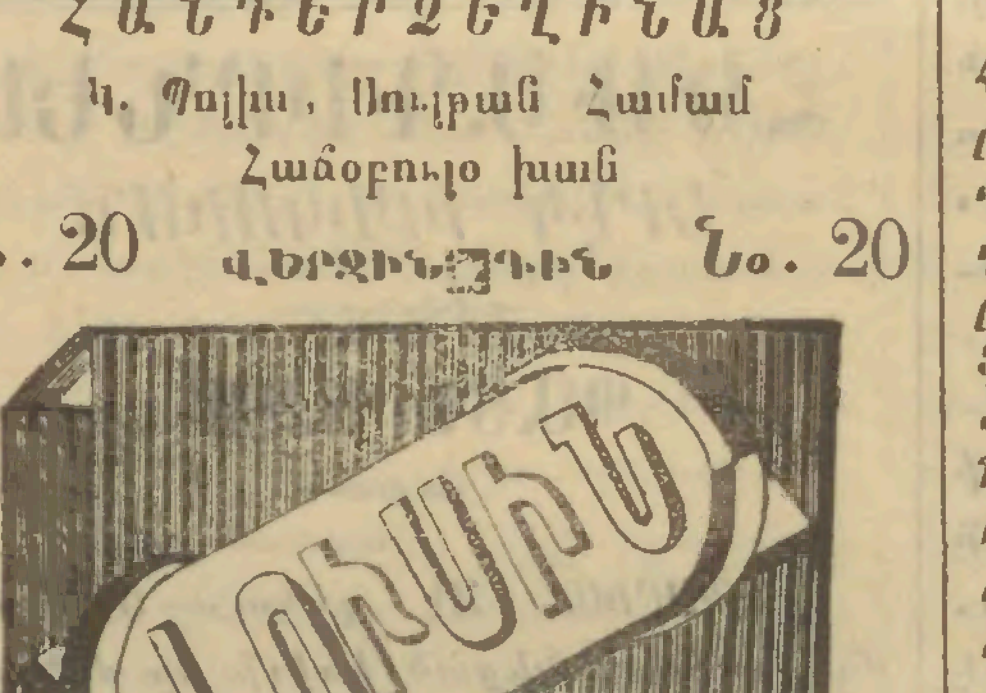
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ

Համօբուլօ խան

Նօ. 20 ՎԵՐՋԻՆ ՀՆՉԻՒՆ Նօ. 20

Եթէ կ'ուզէք գնել աժան, տոկուն և ձեւաւոր հագուստներ. անգամ մը այցելեցէք «ԼՈՒՍԻՆ» վաճառատունը. պիտի տեսնէք թէ օտար և բնիկ ոչ մէկ վաճառատուն կարող է մրցիլ մեզի հետ, ասիկայ կրնան հաստատել մեզի այցելող յարգոյ յաճախորդները։

Վաճառատունս ներկայ եղանակիս համեմատ մեծ քանակութեամբ պատրաստ ապրանքներ ունի, նոյնպէս և մեր վարպետ ձեւագէտին ձեռամբ չափու վրայ խիստ ընտիր և տոկուն տաբաղներէ հանդերձեղէններ, սմօքին, ֆռաք, եւն. կը պատրաստուին։ Եթէ պատուիրուած հագուստները յաճախորդներու ճաշակին յարմար չըլլան՝ սիրով ետ պիտի ընդունուին։ Այս մեծ առաւելութենէն կրնայ հասկցուիլ թէ ընտիր ճաշակի համեմատ շինուածքներու վրայ կը ծախուին. ըստ կարի ամենաչափաւոր գներով, այսպէս վարելով ամէն մրցում։ Մէկ անգամ փորձի համար այցելեցէք սոյն վաճառատունս, և կը յուսանք որ ամէն այցելողները գոհ պիտի մնան։ 100—40

ՄԵԾ ԼԻՔԻՏԱՍԻՕՆ

ՇԹԱՅՆԻ ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆԻ ՄԷԿ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԹԻՒՆԷԼԻՆ ՄՕՏ գտնուած Մեր վաճառատան վարձակալութեան պայմանաժամը աւարտած ըլլալով, հոն գտնուած բոլոր ապրանքները և սընդուկին պիտոյքները որոշած ենք տարապայման աժան գիներով ծախել, ուստի կը յանձնարարենք մեր յաճախորդներուն այս միակ առիթը ձեռքէ չփախցնել։ Բոլոր ապրանքներուն նախապէս որոշուած գիներուն տակ նշանակուած են արտասովոր կերպով զեղչուած գիները։

Ցայտնի է թէ Շթայն վաճառատունը իրաւամբ մեծ համբաւ շահած է իր հանդերձեղէններուն նրբաճաշակութեամբը և տոկունութեամբը։ Այդ համբաւին սատարող արժանի ապրանքներ կը գտնուին վերոյիշեալ վաճառատան մէջ՝ Թիւնէլին մօտ, արանց, կանանց և տղայոց հագուստներ՝ վերջին նորաձեւութեան համաձայն։

Ասկէ զատ կը ծանուցանենք յարգոյ յաճախորդներուն թէ՝ մեր միւս վաճառատուները կը գտնուին

ՂԱԼԱԹԻԱ. ՔԱՐԱՔԵՕՅ, ԹԻՒ 20, և ՊՈԼԻՍ, ՊԱՂՉԷ ԳԱՓՈՒ, ԹԻՒ 61

Այս երկու վաճառատուներուն մէջ ալ, ի նորոյ բերուած են ձմրան եղանակին յարմար, այրերու, կիներու և տղայոց հագուստներ, վերջին նորաձեւութեան համաձայն։

Ասկէ զատ անգլիական Նուֆուֆոններու նոր մթերք մը բերուած է, էն ազնիւ տեսակներէն, և արտասովոր կերպով աժան գիներով։

Կը յանձնարարենք մեր յաճախորդներուն, անգամ մը այցելել մեր վաճառատուները։ Որովհետեւ հոն այցելելէ ետք անկարելի է որ չգնեն այնքան ազնիւ ապրանքներ, այնքան դիւրամատչելի գիներով։ 52—20

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ(57)

Ժ. ՄԱԹԷՅ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

Իր կացութեան հարկէն վերջին ծայր զգուշութեամբ վարուելու դատապարտուած էր, որպէս զի փեսին հետ չափազանց մտերմական յարաբերութիւններ ունենալու կասկած չիտար։

Ուստի չարունակեց խօսակցութիւնը քովի տիկիններուն հետ յոյժ բնական ձեւով, թէև անհամբերութիւնն ու հրճուանքը կը լափէին զինքը։

Դերկոմն ալ գացեր մտեր էր այն խմբակին մէջ, ուր Ռաուլ տը Ֆէրնիք կամը կը խօսակցէր քանի մը բարձրաստիճան դիւանագէտներու և Սէնժէրմէն արուարձանի ազնուականներու հետ։

Հոն բաւական ժամանակ կենալէ և խօսակցութեան մասնակցելէ ետև. մեկնեցաւ և տիկիններուն կողմն երթալով կոմսուհիին մօտեցաւ։

—Շատ ուշ մնացիք, ըսաւ Տիան ժպտելով։

—Արտաքին գործոց պաշտօնատունն էի, ուր յուսացածէս աւելի կենալ հարկ եղաւ։

—Մա՞ր գործի համար անշուշտ, ըսաւ Տիան չեչտելով։

—Շա՞տ ծանր, որ կրնայ աւելի ծանրնալ։

—Ա՜հ, Աստուա՛ծ իմ, գոչեց դեսպանի կին մը, որ չէր հասկնար այս խօսքերուն խորհրդաւոր իմաստը. արդեօք պատերազմի սպառնալի՞ք մը կայ մեր գլխուն վրայ։

—Ո՛չ, ո՛չ, ըսաւ Բօլ տը Ռիշմոն։ Ամէն ջանք պիտի ընենք առաջն առնելու համար։ Մեք խաղաղութիւն կ'ուզենք և հետևապէս ամէնուն հետ ալ պիտի պահենք մեր բարեկամական յարաբերութիւնները։

Իր տարփաւորին խօսքերը լսած ժամանակ, Տիանի սիրտը կը սեղմուէր, թէ և չրթունքը կը ժպտէին։

Նոյն միջոցին Ֆէրնանտ ներս մտնելով, կոմսուհին ոտքի վրայ ելաւ աղջիկը դիմաւորելու համար, և երբ դերկոմսին քովէն կ'անցնէր.

—Ձեզի հետ խօսիլ կ'ուզեմ, ըսաւ դերկոմսը կամաց մը։

Տիան ցնցուեցաւ, բայց շարունակեց իր աղջկան քով երթալն՝ առանց պատասխանելու։

—Խօսելու սպառնալիք մը կայ օդին մէջ, կ'ըսէր ինքնիրեն։ Բայց ի՞նչպէս պիտի կրնամ հարցաքննել Բօլն այս իրիկուն։

Իմաց տալու վերջապէս թէ ընթրիքը պատրաստ էր։

Երկար և չքեղ եղաւ։

Կոմսուհին յուզեալ ըլլալով՝ չէր կըրնար ուտել, բայց և այնպէս իր տանտիրուհիի պարտականութիւնը ճշդիւ կը կատարէր։

Ֆէրնանտ ալ մտահոգ և յուզեալ կ'երեւնար՝ հակառակ ինքզինքը զըսպելու համար բրած ամէն ջանքերուն, զբաղեալ տեսնելով մ'և բանագրա ժպիտով մը մօտիկ ընկերով դաշնծի սիգանսուհի մը, որ անհամ գովեստներ կ'ուղղէր իրեն. և որոնց Ֆէրնանտ՝ կատարելապէս անուշադիր՝ միավանկ տարտամ բառերով միայն կը պատասխանէր։

Իր մտածութիւնը Դանիէլի վրայ էր, իր սիրած մարդուն, որ անշուշտ կը վշտանար իրմէ հեռու գտնուելուն վրայ, և որուն համար միայն կ'ուզէր գեղեցիկ ըլլալ։

Որչափ պիտի խօսէր, փայլէր, ներկայ գտնուողներն զմայլեցնէր իր հըմայիչ գեղեցկութեամբ, իր փայլուն սրամտութեամբ և սիրուն զուարթութեամբ, եթէ հոն ըլլար իր սիրելին, եթէ զգար անոր զորովալից և խանդավառ նայուածքն իր վրայ։

Անկէ հեռու, մինչեւ իսկ հաճոյ ըլլալու բաղձանքը կը կորսնցնէր, և ամենէն անմեղ պչրանքը մեղք կը համարէր իրեն, վասն զի Դանիէլ էապէս ամէն բան էր իրեն համար, իր կեանք լոյսն ու հրապոյրն էր։

Իր զաւկին՝ Գէորգին վրայ ալ կը մտածէր, ինչպէս նաև անոր նկատմամբ Դանիէլի ուղղած նամակին վրայ։

Խեղճ Դանիէլ, ո՞րչափ տրտում և յուզուած էր դերկոմսին վերադարձն իմանալէն ի վեր, այն դերկոմսին որ իր դէմը նստած էր։

Կը դիտէր անոր անշնորհ և սմսեռուկ գլուխը, այն անհաճոյ ամբողջը, որ երեւակայութեան ամէն յայտնաբերութիւններն ու հոգեկան զեղծումները կը ծածկէր, և իր մտածութիւնն աւելի եռանդով դէպի Դանիէլ տը Բէօր կը դիմէր։

Անոր ազնիւ, հաճոյալից և սիրավառ գլուխը կը յիշէր, և այդ երկու մարդոց բնազդեցիկ բաղդատութիւնը խուլ զայրոյթ մը կուտար իրեն երբ կը լսէր տիկին դերկոմսուհի կամ տիկին տը Ռիշմոն կոչումները, տիտղոս և անուն, որք իր առնիլ չղթան կը յիշեցնէին իրեն, որք աւելի զգալի կ'ընէին իր սրտին այն արգելքը, զոր օրէնքը կանգնած էր իրեն և Դանիէլի միջեւ։

Այն ատեն իր աչքը կը դառնային կոմսուհիին, իր մօրը վրայ, որ նոյնպէս զինքը կը դիտէր, և նայուածքնին իրարու հանդիպելով, այդ երկու կիներն, առանց ճշդիւ կարդալու իրենց սրտին մէջ անցածը, կը գուշակէին իրենց փոխադարձ յուզումը, փոխադարձ հենհնուքը. որք չէին նմանուիր ներկայ գտնուողներէն, մինչեւ իսկ կոմսէն։

Ճաշէն ետեւ դահլիճը վերադարձան։

Ֆէրնանտ, ձանձրանալով այն դատարկ խօսակցութիւններէն որոց մասնակցելու պարտաւորուած էր, և որք կը կորզէին զինքը իր մտածումներէն առանց զբաղեցնելու կամ զբօսցնելու, գնաց դաշնակին առջեւ նստաւ։

Բազմ դաշնակահար էր։

Մեծ հաճոյքով մտիկ ըրին զինքը։

(Շարունակելի)